

TEISĖS STREIKUOTI ĮGYVENDINIMO LIETUVOJE PROBLEMOS

Doktorantė Daiva Petrylaitė

Vilniaus universitetas, Teisės fakultetas, Darbo teisės katedra
Saulėtekio al. 9, LT–2054 Vilnius
Telefonas 366171
Elektroninis paštas daiva.petrylaitė@lrs.lt

Pateikta 2001 m. lapkričio 20 d.

Parengta spausdinti 2002 m. gegužės 9 d.

Recenzavo Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Darbo teisės katedros vedėjas prof. dr. Ipolitas Nekrošius ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Europos integracijos skyriaus vedėjos pavaduotoja Reda Jakučionytė

S a n t r a u k a

Straipsnyje nagrinėjamos teisės streikuoti įgyvendinimo galimybės bei dėl to kylančios problemos. Teisė streikuoti yra viena iš Tarptautinės darbo organizacijos (toliau – TDO) ginamo asociacijų laisvės principo įgyvendinimo formų. TDO asociacijų laisvės principui teikia ypatingą reikšmę. Šį principą gina ir pažeidimus nagrinėja specializuotas Organizacijos Asociacijų laisvės komitetas, kurio principinės nuostatos išreiškia TDO požiūrį į teisę streikuoti bei šios teisės įgyvendinimo sąlygas.

Autorė, remdamasi plačiai išgarsėjusiu 2000 m. gegužės mėnesį vykusiu Vilniaus miesto autobusų ir troleibusų vairuotojų streikų pavyzdžiu bei TDO Asociacijų laisvės komiteto suformuluotais teisės streikuoti įgyvendinimo principais, atskleidžia galiojančio Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo nuostatų trūkumus, jų prieštaravimus tarptautiniams teisės streikuoti įgyvendinimo standartams.

Įžanga

Pastaraisiais metais Lietuvai sparčiai integruojantis į Europos Sąjungą atsakymų, kaip spręsti didesnes ar mažesnes teises problemas bei diskusinius klausimus, ieškoma Europos Sąjungos teisės aktuose. Tačiau pažymėtina, kad darbo santykių reguliavimo srityje šios tarptautinės organizacijos kompetencija yra labai ribota ir apima nedidelę šių santykių pasireiškimo formų dalį. 1992 m. pasirašyto Europos socialinės politikos susitarimo 2 straipsnyje pažymima, kad Europos Sąjungos kompetencijai nepriklauso klausimai, susiję su asociacijų teise, teise streikuoti ir teise pasinaudoti lokautų galimybe [9]. Šie klausimai paliekami kiekvienos valstybės narės nacionalinės teisės kompetencijai ir suponuojama pareiga kiekvienai valstybei savarankiškai nustatyti principus bei sąlygas, kurios padėtų įgyvendinti teisę streikuoti. Tačiau kalbant apie tarptautinius valstybių įsipareigojimus nereikia pamiršti, kad kiekviena valstybė, TDO narė, privalo vadovautis šios organizacijos patvirtintais standartais ir įgyvendinti juos nacionalinėje teisėje. Asociacijų laisvės principui įgyvendinti bei užtikrinti TDO skiria ypač daug dėmesio. Jau beveik penkiasdešimt metų TDO veikia specializuotas Asociacijų laisvės komitetas, nagrinėjantis asociacijų laisvės principo pažeidimų atvejus. Per savo veiklos laikotarpį šis Komitetas išnagrinėjo daugiau kaip du tūkstančius skundų ir remdamasis tyrimų duomenimis suformulavo nemažai svarių tarptautinių asociacijų laisvės įgyvendinimo principų [28, p.10].

Įdomu tai, kad nė viena TDO konvencija arba rekomendacija tiesiogiai neįtvirtina ir nenustato teisės streikuoti bei šios teisės įgyvendinimo sąlygų. Tačiau savo ruožtu minėtas

Asociacijų laisvės komitetas ne kartą konstatavo, kad **teisė streikuoti yra pamatinė darbuotojų ir jų organizacijų teisė, suteikianti jiems galimybes ginti savo ekonominius ir socialinius interesus**. Spręsdamas ginčus dėl teisės streikuoti pažeidimų Komitetas yra suformulavęs daugiau kaip šimtą principinių nuostatų, kuriomis išreiškiamas TDO požiūris į šią teisę ir jos įgyvendinimą [28, p. 101].

Atsižvelgiant į šių nuostatų gausą straipsnyje aptariamos tik tos nuostatos, kurios daugiau ar mažiau yra susijusios su Lietuvos teisės aktuose įtvirtintais teisės streikuoti principais bei jų įgyvendinimo ypatumais. Šie ypatumai nagrinėjami remiantis pastaraisiais metais vykusių streikų praktika Lietuvoje.

Teisės streikuoti įgyvendinimo Lietuvoje problema

Lietuvoje darbuotojų teisė streikuoti ir taip ginti savo socialinius bei ekonominius interesus yra garantuota Lietuvos Respublikos Konstitucijos 51 straipsnyje. Šios teisės įgyvendinimo principus ir sąlygas nustato Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymas, priimtas 1992 m. kovo 17 d. [2]. Be to, Lietuvos Respublikos Seimas 1994 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. I–507 „Dėl Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų ratifikavimo“ [3] ratifikavo TDO 87, 98 ir 154 konvencijas, susijusias su asociacijų laisvės principo įgyvendinimu ir kolektyvinių derybų skatinimu [4–6]. Teisė streikuoti užtikrinama ir šiais metais Lietuvos Respublikos Seimo ratifikuotos [7] Pataisytos Europos socialinės chartijos 6 straipsnyje [8]. Tai rodo, kad Lietuva yra prisiėmusi nemažai tarptautinių įsipareigojimų teisės streikuoti klausimu, tačiau praktinės problemos, su kuriomis susiduria profesinės sąjungos, organizuodamos ir skelbdamos streikus, atskleidžia tam tikrus nacionalinėje teisėje įtvirtintų nuostatų netobulumus ir jų prieštaravimus tarptautinės teisės principams.

Streikų statistika rodo, kad teise streikuoti Lietuvoje pasinaudoti sunku. Lietuvos statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, konstitucine teise streikuoti 2000 m. pasinaudojo 3303 darbuotojų, iš jų įspėjamuosiuose streikuose dalyvavo 1208 darbuotojai. Iš viso 2000 m. įvyko 56 streikai, iš jų 21 įspėjamasis. Visi šie streikai vyko valstybės sektoriuje ir apėmė 34 švietimo įstaigas (Rokiškio ir Telšių rajonuose) ir 2 Vilniaus transporto įmones [22]. Tuo tarpu per 2000 m. pirmą ketvirtį Lietuvoje įvyko 26 įspėjamieji streikai, kuriuose dalyvavo 806 darbuotojai. Šie streikai taip pat vyko valstybės sektoriaus švietimo įstaigose – vienoje Palangos miesto bei dvidešimt penkiose Telšių rajono švietimo įstaigose [23].

Daugiausia atgarsių tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu sulaukė 2000 m. gegužės 18 d. įvykę Lietuvos darbininkų sąjungos Autotransporto darbuotojų federacijos organizuoti specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ bei specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ įmonių darbuotojų vienos dienos streikai.

Nesutarimų tarp šių įmonių darbuotojų profesinių sąjungų ir administracijų kilo dar 1999 m. liepą, kai streikuotojai pateikė savo reikalavimus padidinti darbo užmokestį bei jį išmokėti laiku, išsaugoti darbo vietas ir neatleisti darbuotojų dėl etatų mažinimo ir informavo, kad rugpjūčio 17, 24 ir 31 d. įvyks įspėjamieji streikai. Taip pat buvo informuota, kad nepatenkinus minėtų reikalavimų rugsėjo 9 d. autobusai ir troleibusai iš viso nevažinės.

Remdamasi šia informacija ir vadovaudamasi Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 12 straipsniu [2] Vilniaus miesto valdyba 1999 m. rugpjūčio 12 d. sprendimu nustatė minimalų būtinų paslaugų suteikimo streiko metu lygį [11]. Šiuo sprendimu keleivių pervežimo Vilniaus mieste įmonėms streiko metu buvo pavesta garantuoti 70 proc. visų keleivių pervežimo paslaugų.

Tai, streiko organizatorių nuomone, reiškė, jog streikas draudžiamas. Be to, šis sprendimas buvo priimtas nedalyvaujant profesinių sąjungų atstovams. Tačiau tuo pat metu buvo pradėtos derybos ir minėtus streikus jų organizatoriai nukėlė į 2000 m. sausį. Šią informaciją 1999 m. pabaigoje savo skunde TDO išdėstė Lietuvos darbininkų sąjungos Autotransporto darbuotojų federacija [24]. Pažymėtina, kad tai buvo vienas iš pirmųjų skundų, kurį pateikė Lietuvos subjektai TDO, ir vienintelis iš Lietuvos, kurį Asociacijų laisvės komitetas svarstė.

Nepaisant minėtų Vilniaus miesto savivaldybės reikalavimų ir pateikto skundo TDO Asociacijų laisvės komitetui 2000 m. sausio 18 d. įvyko Autotransporto darbuotojų federacijos

organizuoti įspėjamieji Vilniaus autobusų ir troleibusų vairuotojų streikai, o sausio 27 d. turėję įvykti vienos dienos streikai Vilniaus miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. sausio 25 d. nutartimis buvo nukelti į vasario 24 d. [12, 13]. Tuo metu buvo pradėtos derybos su UAB „Vilniaus autobusų parko“ bei „Vilniaus troleibusų“ administracijomis, kurioms nepasiekus visas šalis tenkinančio sprendimo 2000 m. gegužės 18 d. Lietuvos darbininkų sąjungos Autotransporto darbuotojų federacija paskelbė šių įmonių darbuotojų vienos dienos streiką, nors Vilniaus miesto pirmas apylinkės teismas 2000 m. gegužės 17 d. nutartimis šiuos streikus buvo nukėlęs į birželio 17 d. [14, 15].

Abiejų transporto įmonių administracijos kreipėsi į teismą prašydamos pripažinti 2000 m. gegužės 18 d. streikus neteisėtais.

Vilniaus miesto pirmas apylinkės teismas, išnagrinėjęs abi bylas, 2000 m. liepos 4 d. ir liepos 11 d. sprendimais nustatė, kad tiek UAB „Vilniaus autobusų parkas“, tiek UAB „Vilniaus troleibusai“ darbuotojų streikai, įvykę 2000 m. gegužės 18 d., buvo neteisėti [16, 17].

Abu ieškininiai pareiškimai buvo grindžiami tomis pačiomis aplinkybėmis, todėl išsamiau norėčiau aptarti tik vieną iš jų. UAB „Vilniaus troleibusai“ administracija savo prašymą pripažinti 2000 m. gegužės 18 d. streiką neteisėtu motyvavo tuo, kad atsakovas – UAB „Vilniaus troleibusai“ darbininkų sąjunga dar 1999 m. gegužės 14 d. įteikė administracijai kolektyvinio darbo ginčo reikalavimus, kuriuos administracija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 4 straipsniu [2], išnagrinėjo ir atsakė raštu Profesinei sąjungai. Kadangi darbdavio sprendimas netenkino Profesinės sąjungos, visi reikalavimai buvo perduoti nagrinėti Taikinimo komisijai. Taikinimo komisijai dar nepriėmus sprendimo įmonės Profesinė sąjunga priėmė nutarimą ruošti streikui ir organizuoti slaptą darbuotojų balsavimą. Troleibusų vairuotojai palaikė šią idėją ir pritarė, kad 1999 m. rugpjūčio 17, 24 ir 31 d. vyktų įspėjamieji streikai, o rugsėjo 9 d. – vienos dienos streikas. Tačiau Profesinei sąjungai susitarus su Vilniaus miesto savivaldybe dėl Lietuvos Respublikos susiekimo ministerijos parengto veiksmų plano savivaldybių viešojo naudojimo keleivinio transporto problemoms spręsti [10] buvo nutarta atidėti streiką iki 2000 m. sausio mėnesio. Tačiau jau 1999 m. gruodžio 15 d. Profesinė sąjunga informavo, kad valstybės institucijoms neįvykdžius savo įsipareigojimų 2000 m. sausio 18 d. įvyks įspėjamasis streikas, o sausio 27 d. – vienos dienos streikas. Kaip jau buvo minėta, 2000 m. sausio 18 d. įvyko dviejų valandų įspėjamasis streikas, todėl UAB „Vilniaus troleibusai“ administracija sausio 21 d. kreipėsi į teismą prašydama pripažinti šį ir planuojamą sausio 27 d. streikus neteisėtais. Vilniaus miesto pirmas apylinkės teismas 2000 m. sausio 25 d. nutartimi vienos dienos streiką iš sausio 27 d. nukėlė į vasario 24 d. [13]. Tą pačią dieną, t. y. sausio 25-ąją, abi ginčo šalys susitarė streiką atidėti iki 2000 m. kovo 15 d., todėl UAB „Vilniaus troleibusai“ administracija atsiėmė savo ieškinį dėl streiko pripažinimo neteisėtu ir byla buvo nutraukta. Tačiau tų pačių metų balandžio 26 d. šios įmonės profesinė sąjunga raštu kreipėsi į administraciją ir informavo, kad kolektyvinis darbo ginčas tęsiasi, nes nebuvo patenkinti visi reikalavimai, ir pateikė naują reikalavimą: nemažinti darbo krūvio ir darbo vietų, neatleisti darbuotojų dėl darbo vietų skaičiaus mažinimo. Šis reikalavimas, įmonės administracijos teigimu, nebuvo pateiktas nagrinėti Taikinimo komisijai, kaip to reikalauja Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalis [2], be to, Profesinė sąjunga, norėdama skelbti 2000 m. gegužės 18 d. streiką, negalėjo, administracijos nuomone, remtis dar 1999 m. birželio 28 d. ir liepos 13d. įvykusiais šios įmonės darbuotojų balsavimų rezultatais. Savo ruožtu administracija, norėdama išvengti galinio streiko, 2000 m. gegužės 17 d. pateikė teismui ieškinį dėl šio streiko pripažinimo neteisėtu ir paprašė jį atidėti. Vilniaus miesto pirmas apylinkės teismas savo 2000 m. gegužės 17d. nutartimi [15] atidėjo dar neprasidėjusį streiką iki 2000 m. birželio 17 d. Tačiau nepaisant minėtos teismo nutarties šis vienos dienos streikas 2000 m. gegužės 18 d. įvyko.

Tokius paaiškinimus svarstant bylą pateikė ieškovas, t. y. UAB „Vilniaus troleibusai“ administracijos atstovai, tačiau atsakovas – šios įmonės Darbininkų sąjungos atstovai nesutiko su ieškiniu ir prašė jį atmesti, nes, jų manymu, streikas buvo organizuotas nepažeidžiant Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo nuostatų. Naujų reikalavimų administracijai nebuvo pateikta, buvo pakeistas tik šių reikalavimų eiliškumas, be to, visus klausimus svarstė Taikinimo komisija. Negana to, minėta 2000 m. gegužės 17d. Vilniaus

miesto pirmo apylinkės teismo nutartis dėl streiko atidėjimo nebuvo įvykdyta, nes atsakovas ją gavo jau po šio streiko.

Teismas konstatavo, kad 2000 m. balandžio 26 d. Profesinė sąjunga savo rašte iškėlė naują reikalavimą: „nemažinti darbo apimčių ir darbo vietų, neatleisti darbuotojų dėl darbo vietų skaičiaus mažinimo“. Šis reikalavimas anksčiau nebuvo keliamas – Taikinimo komisija jo nesvarstė. Taip pat teismas nustatė, kad minėtame rašte nurodytos naujos galimų streikų datos, dėl kurių įmonės darbuotojai nebalsavo. Todėl buvo konstatuota, kad UAB „Vilniaus troleibusiai“ darbininkų sąjunga, iškėlusį naują reikalavimą ir neišsprendusi prieš tai jo nustatyta tvarka Taikinimo komisijos posėdyje, pažeidė streiko paskelbimo procedūrą. Teismas taip pat padarė išvadą, kad Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalis [2] įpareigoja Profesinę sąjungą numatyti ir paskelbti darbdaviui raštu apie konkrečią streiko datą, t. y. nesuteikia teisės jos atidėti. Todėl šiuo atveju atsakovo teiginiai, kad jie, kaip streiko organizatoriai, turėjo teisę atidėti streikų datas ir remtis ankstesniais įmonės darbuotojų balsavimų rezultatais, yra nepagrįsti. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes teismas konstatavo, kad Profesinė sąjunga nepažeidė Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos teisės streikuoti, bet šią teisę įgyvendino netinkamai, t. y. pažeidė Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo [2] nustatytą streikų skelbimo procedūrą.

Nesutikdama su tokiu teismo sprendiniu UAB „Vilniaus troleibusiai“ Darbininkų sąjunga 2000 m. liepos 24 d. pateikė teismui apeliacinį skundą prašydama panaikinti Vilniaus miesto pirmo apylinkės teismo sprendimą.

Vilniaus apygardos teismas, nagrinėdamas šią bylą [18], aiškinosi ginčijamo streiko teisėtumą jo paskelbimo procedūros atžvilgiu, nes būtent šie argumentai buvo nurodyti apeliaciniame skunde. Teismas nustatė, kad UAB „Vilniaus troleibusiai“ Darbininkų sąjunga savo 1999 m. gegužės 14 d. rašte pateikė darbdaviui septynis reikalavimus. Iš jų vienas buvo toks: „neatleisti darbuotojų iš darbo, mažinant darbo vietų skaičių, be profesinių sąjungų sutikimo ir sutikimo nedavimo neginčyti“. Dėl trijų iš šių reikalavimų 1999 m. Taikinimo komisijos posėdyje pavyko susitarti. Darbininkų sąjunga pakartotiniame 2000 m. balandžio 26 d. rašte administraciją įspėjo apie numatomą 2000 m. gegužės 18 d. streiką ir priminė tris anksčiau pateiktus reikalavimus. Dėl vieno iš šių reikalavimų „mokėti darbo užmokestį tokia tvarka, kokia nustatyta kolektyvinėje sutartyje“ buvo susitarta Taikinimo komisijos posėdyje, bet darbdavys nesilaikė šio įsipareigojimo. Dėl kito reikalavimo – „padidinti darbo užmokestį“ Taikinimo komisijos posėdyje nebuvo susitarta. Todėl, teismo nuomone, šie du reikalavimai atitinka Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 9 straipsnio ir 10 straipsnio 2 dalies nuostatas [2]. Trečias reikalavimas „neatleisti darbuotojų iš darbo, mažinant darbo vietų skaičių, be profesinių sąjungų sutikimo ir sutikimo nedavimo neginčyti“ buvo pakeistas reikalavimu „nemažinti darbo apimčių ir darbo vietų, neatleisti darbuotojų dėl darbo vietų skaičiaus mažinimo“. Teismas konstatavo, kad pirmuoju atveju reikalavimas susijęs su darbo sutarties nutraukimo procedūra, o antruoju – su darbo organizavimu, todėl čia pastebimas tam tikras skirtumas, bet abu šie reikalavimai susiję su darbuotojų atleidimu iš darbo dėl darbo vietų skaičiaus mažinimo, todėl antrosios šio reikalavimo formuluotės negalima laikyti visiškai nauju reikalavimu. Be to, nė vienas iš trijų reikalavimų nebuvo galutinai sureguliuotas taikinimo procedūros metu, todėl remiantis Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalimi [2] dėl jų gali būti skelbiamas streikas.

Vilniaus apygardos teismas, nagrinėdamas organizatorių galimybę atidėti paskelbto streiko datą, konstatavo, kad galiojančiame Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatyme [2] nėra tai draudžiančios nuostatos, bet yra įpareigojimas įspėti darbdavį apie konkrečią numatomo streiko datą. Todėl darytina išvada, kad įstatymas reikalauja įspėti apie kiekvieną konkrečią streiko datą, t. y. tiek apie pirmą, tiek apie atidėtą. Išvada, kad įstatymas nedraudžia atidėti paskelbto streiko datos, daroma iš bendros Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo prasmės, nes šio įstatymo nuostatos nukreiptos į kolektyvinių darbo ginčų sureguliovimą iki įvyksiant streikui. Įstatymo 16 straipsnio I dalies 2 punktą, kuriame numatyta galimybė baigti streiką šalių susitarimu [2], leidžia teigti, kad derybos streiko metu skatinamos. Todėl streiko atidėjimas šalių susitarimu siekiant ginčą išspręsti derybomis yra teisėtas. Be to, teismas konstatavo, kad įpareigojimas organizuoti slaptą balsavimą dėl kiekvienos streiko datos komplikuoju streiko organizatorių padėtį ir

pažeistų ginčo šalių lygiateisiškumo principą. Šią poziciją teismas grindė ir Lietuvos Respublikos Seimo ratifikuota TDO konvencija Nr.154 „Dėl kolektyvinių derybų skatinimo“ [6]. Teismas rėmėsi šios Konvencijos 5 straipsnio 2 punkto a) ir e) papunkčiais, kuriuose teigiama, kad „kolektyvinių derybų galimybės turi būti suteikiamos visiems darbdaviams ir visoms darbuotojų grupėms“ ir kad „darbo ginčų sprendimo institucijos ir procedūros turi būti sudaromos taip, kad skatintų kolektyvines derybas“. Šios nuostatos leido teismui daryti išvadą, kad derybos streiką paskelbus pirmą kartą atitinka Konvencijos dvasią.

Išnagrinėjęs visas minėtas bylos aplinkybes Vilniaus apygardos teismas 2000 m. rugsėjo 21 d. sprendimu panaikino Vilniaus miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. liepos 11 d. sprendimą ir konstatavo, kad UAB „Vilniaus troleibusai“ darbuotojų 2000 m. gegužės 18 d. streikas buvo teisėtas. Iš esmės remdamasis tomis pačiomis aplinkybėmis diena anksčiau tas pats teismas savo sprendimu teisėtu pripažino ir UAB „Vilniaus autobusų parkas“ darbuotojų streiką, įvykusį tą pačią 2000 m. gegužės 18 d. [18].

Galutinį tašką vienoje iš šių bylų 20001 m. kovo 6 d. padėjo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, išnagrinėjęs bylą pagal kasacinį trečiojo asmens – Vilniaus miesto savivaldybės skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus kolegijos 2000 m. rugsėjo 21 d. sprendimo išnagrinėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškinį atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu [21].

Aukščiausiasis Teismas savo nutartimi paliko galioti Vilniaus apygardos teismo sprendimą ir konstatavo, kad 2000 m. gegužės 18 d. Vilniaus troleibusų vairuotojų streikas buvo teisėtas. Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad darbuotojų reikalavimų tapatumas turi būti vertinamas pagal jų pobūdį. Ekonominiu ir socialiniu požiūriu kolektyvinio ginčo pradžioje ir skelbiant streiką darbdaviui pareikštų reikalavimų esmė nesiskyrė: „be profesinių sąjungų sutikimo nemažinti darbo vietų skaičiaus ir neatleisti darbuotojų iš darbo dėl darbo vietų skaičiaus mažinimo“. Todėl pareikštų reikalavimų redagavimo ir tikslinimo negalima vertinti kaip streiko paskelbimo tvarkos pažeidimo. Streikas yra kraštutinė kolektyvinio ginčo reguliavimo priemonė, kurios darbuotojai gali imtis tik įstatymo numatytais atvejais, išbandę taikaus ginčo sprendimo galimybes. Viena vertus, pats streikas arba jo grėsmė gali būti vienintelė reali darbuotojų teisėto poveikio darbdaviui priemonė, skatinanti jį ieškoti kompromisų, kita vertus, streikas turi neigiamų padarinių tiek darbdaviui, tiek darbuotojams, tiek ir kitoms visuomenės grupėms. Šią priemonę bei jos nutraukimą lemia būtent derybų tarp profesinės sąjungos ir darbdavio eiga, derybų rezultatai. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, spręsdamas šią bylą, įvardijo keletą teisinio kolektyvinių darbo ginčų sprendimo reglamentavimo problemų.

Akivaizdu, kad Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymas, nustatydamas šių ginčų nagrinėjimo tvarką bei procedūrą ir ypač reguliuodamas streikų paskelbimo ir eigos klausimus, yra nenuoseklus ir per daug imperatyvus, t. y. gana didelę dalį ginčo šalims svarbių klausinių palieka spręsti Vyriausybei arba vykdomosioms savivaldybių institucijoms. Tuo tarpu kolektyvinio darbo ginčo esmė yra susijusi su socialinių partnerių – kolektyvinių darbo santykių dalyvių – interesų nesutarimais. Čia svarbiausią vaidmenį vaidina ne teisės klausimai, o socialiniai, ekonominiai ir kiti su jais susiję aspektai. Todėl, mano nuomone, sprendžiant tokius nesutarimus būtina, kad abi šalys glaudžiai bendradarbiautų siekdamas kompromiso. Daugiausia dėmesio turi būti skiriama šių subjektų deryboms. Tačiau, kaip rodo aptarto kolektyvinio ginčo eiga, galiojantis įstatymas gana deklaratyviai įtvirtina dvišalių kolektyvinio darbo ginčo šalių derybų panaudojimo galimybę, be to, jame įtvirtinta šių ginčų nagrinėjimo institucijų sistema beveik neveikia. Ginčo šalys, sprendžiamos vieną ar kitą nesutarimą, ieškamos kompromiso, bando sudaryti Taikinimo komisiją, tačiau kitomis dviem alternatyviomis institucijomis – Darbo arbitražu ir Trečiųjų teismu – iš esmės beveik nesinaudoja. Tai didina profesinių sąjungų ryžtą streikuoti ir taip atkreipti darbdavių dėmesį į opias darbuotojų problemas. Kitą vertus, tenka sutikti su Lietuvos Aukščiausio Teismo išsakyta nuomone, kad galiojantis Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymas, reglamentuodamas streiko organizavimo, paskelbimo ir kitus su juo susijusius klausimus, įtvirtina kai kuriuos imperatyvius apribojimus ir įpareigojimus, tačiau visiškai neskatina sustabdyti jau prasidėjusį streiką kolektyvinio ginčo šalių susitarimu, galiausiai neskatina derybų streiko metu. Tai padėtų ne tik išvengti skaudžių užsitęsusių streiko padarinių, bet ir suderinti darbo santykių šalių interesus bei pasiekti socialinį kompromisą.

Kaip jau buvo minėta, galiojantis Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymas reglamentuoja tik pradinio streiko paskelbimo tvarką, bet šiame straipsnyje nagrinėjami praktiniai pavyzdžiai rodo, kad ginčo šalims susitarus atidėti streiką tampa nebeaišku, kaip turi elgtis šį streiką organizuojanti profesinė sąjunga. Ar tokiu atveju vėl turi būti organizuojamas naujas įmonės darbuotojų balsavimas, ar galima remtis buvusiais balsavimo dėl abiejų ginčo šalių susitarimu ar profesinės sąjungos iniciatyva atidėto streiko rezultatais? Būtų logiška manyti, kad kiekviena ginčo šalių iniciatyva, kuria siekiama išvengti streiko ir išspręsti nesutarimus derybomis, turėtų būti palaikoma ir tam turėtų būti nustatytos tinkamos teisinės priemonės. Darbuotojai, balsuodami dėl būsimo streiko, kartu pritaria ir keliamiems kolektyvinio ginčo reikalavimams bei pareiškia savo valią dėl šio ginčo sprendimo formos. Kita vertus, neatmetama galimybė, kad balsavimo metu buvusios ginčo aplinkybės gali taip pasikeisti, jog streiko, kaip kraštutinės priemonės, būtinumas iš viso išnyks [21]. Tačiau yra galimybė, kad atidėjus streiką nepavyks išspręsti kilusių nesutarimų ir ginčo aplinkybės liks nepakitusios. Tokiu atveju, manau, galima būtų remtis anksčiau pareikšta darbuotojų valia ir skelbti atidėto streiko pradžią. Žinoma, šiuo atveju svarbu nustatyti, ar nepasikeitė kolektyvinio ginčo aplinkybės, ar nėra suformuluota naujų reikalavimų, dėl kurių ne tik nebuvo balsuota darbuotojų susirinkime, bet kurių nesvarstė ir Taikinimo komisija.

Ši teismo bylų nagrinėjimo analizė tik dar kartą patvirtina, kad galiojančiuose Lietuvos Respublikos teisės aktuose yra nemažai diskutuotinų ir neaiškių nuostatų, susijusių su teisės streikuoti įgyvendinimu. Šį faktą konstatavo ir TDO Asociacijų laisvės komitetas. Šių bylų teismo nagrinėjimo metu jis išsprendė minėtą Lietuvos darbininkų sąjungos Auto-transporto darbuotojų federacijos pateiktą skundą. Komitetas 2001 m. kovo mėnesį pateikė savo išvadą dėl šio skundo prieš Lietuvos Respublikos Vyriausybę dėl teisės streikuoti pažeidimų [24].

Asociacijų laisvės komitetas atkreipė dėmesį į keletą šio ginčo aplinkybių, kurios pažeidžia darbuotojų teisę streikuoti.

Galiojančio Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje [2] teigiama, kad tose įmonėse, kurių sustabdymas gali sukelti sunkius arba pavojingus padarinius žmonių gyvybei arba sveikatai, turi būti užtikrintas būtinų neatidėliotiniams ar gyvybiniams visuomenės poreikiams tenkinti sąlygų arba paslaugų minimumas, kurį atsižvelgiant į kompetenciją nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba savivaldybės vykdomoji institucija. Komitetas savo ankstesniuose pranešimuose yra konstatavęs, kad tokį paslaugų minimumą nustatyti galima tik: 1) ypatingos svarbos įmonėse, kurių sustabdymas

gali sukelti pavojų gyvybei, asmens saugumui arba sveikatai tiek visos visuomenės, tiek atskirų jos narių atžvilgiu; 2) įmonėse, kurios nėra laikomos ypatingos svarbos įmonėmis, bet kurių sustabdymas gali sukelti nacionalinę krizę, keliančią pavojų normalioms visuomenės gyvenimo sąlygoms; 3) viešojoje arba valstybės tarnyboje [28, p.109].

Be to, šis Komitetas ne kartą yra atkreipęs dėmesį į tai, kad nustatant minėtų paslaugų minimumą streiko metu turi dalyvauti ir darbuotojų bei darbdavių atstovai. Valdžios institucija negali vienasmeniškai nustatyti šio minimumo, nes visos suinteresuotos kolektyvinio ginčo šalys turi teisę dalyvauti nustatant, kas kiekvienoje konkrečioje situacijoje laikytina paslaugų minimumu [28, p. 111].

Natūralus yra įstatymų leidėjo noras apsaugoti visuomenę nuo galimų neigiamų streiko padarinių, bet kartu besąlygiškas tokių paslaugų, kurios turi būti užtikrintos streiko metu, minimumo nustatymo klausimo perleidimas vykdomajai valdžiai akivaizdžiai ignoruoja asociacijų laisvės bei kolektyvinės autonomijos principus. Neatmetama galimybė, kad Vyriausybė ar vietos savivaldybės valdyba, norėdama išvengti būsimo streiko, gali nustatyti tokį paslaugų minimumo lygį, kuris iš esmės nebeleis arba labai smarkiai suvaržys darbuotojų galimybę streikuoti. Šį pavojų, išnagrinėjęs galiojančio Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo nuostatas, konstatavo ir Asociacijų laisvės komitetas. Komitetas sutiko, kad keleivių ir krovinių pervežimas, nors ir nepriklauso ypatingos svarbos įmonėms, tačiau yra pirminio svarbumo visuomeninė tarnyba, kurioje minimalaus aptarnavimo streiko metu reikalavimas yra pateisinamas. Tačiau galiojanti šio minimumo nustatymo tvarka, Komiteto nuomone, neatitinka tarptautinės teisės streikuoti principų.

Iš tiesų akivaizdu, kad galiojantis įstatymas, šiuo atveju suteikdamas imperatyvias galias vykdomajai valdžiai, ignoruoja socialinių partnerių ir konkretaus kolektyvinio darbo ginčo šalių nuomonę. Pats kolektyvinis ginčas rodo, kad jo šalys yra priešingos ir kad tikėtis kokio nors susitarimo dėl būsimo streiko procedūros sunku, todėl būtina, kad įsikištų trečioji nepriklausoma jėga, šiuo atveju vykdomoji valdžia. Kartu reiktų išspręsti ir šių trijų jėgų santykį – nustatyti paslaugų minimumo lygį. Tai nelengva užduotis, susijusi ne tiek su teisinėmis, kiek su socialinėmis problemomis.

Pastaraisiais metais Lietuvoje ypač daug dėmesio skiriama socialiniam dialogui, trišalei bei dvišalei partnerystei. Aktyviai veikia Lietuvos Respublikos trišalė taryba (toliau – Trišalė taryba), kai kuriose savivaldybėse bei apskrityse kuriasi teritorinės trišalės tarybos, kurių vienas iš pagrindinių tikslų ir yra spręsti ekonomines, socialines bei darbo problemas, rasti visoms darbo santykių šalims priimtinus kompromisus. Manychiau, kad ir nagrinėjamos situacijos atveju šios institucijos padėtų išspręsti problemą. Pavyzdžiui, būtų galima įtvirtinti nuostatą, kad Vyriausybė, nustatydama užtikrintinų streiko metu paslaugų minimumą, atsižvelgia į Trišalės tarybos išvadą, o savivaldybių valdybos savo ruožtu konsultuojasi su atitinkama teritorine trišale taryba. Taigi vykdomosios valdžios institucija galėtų remtis socialinių partnerių, atstovaujamų atitinkamoje trišalėje taryboje, nuomone. Trišalė taryba, manau, būtų ta institucija, kuri geriausiai galėtų įvertinti tiek vietos padėtį, tiek kilusio kolektyvinio ginčo aplinkybes. Žinoma, šiandien mes susiduriame su kita problema – tik trijose ar keturiose savivaldybėse veikia teritorinės trišalės tarybos. Todėl kyla klausimas, kas šiuo atveju galėtų konsultuoti savivaldybės valdybą. Šioje situacijoje tiktų sudėtingesnis, bet išlaikantis kolektyvinės autonomijos principą būdas – tiesioginės savivaldybės vykdomosios valdžios konsultacijos su kolektyvinio ginčo šalimis. Po šių konsultacijų savivaldybės vykdomoji institucija, priimdama sprendimą, žinotų ir galėtų remtis ginčo šalių nuomone.

Galiojančio Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad streiką draudžiama skelbti vidaus reikalų, krašto apsaugos ir krašto saugumo sistemų, taip pat elektros energijos, centralizuoto šilumos tiekimo ir dujų tiekimo įmonių, neatidėliotinos medicinos pagalbos tarnybų darbuotojams. Šių tarnybų ir įmonių darbuotojų reikalavimus sprendžia Lietuvos Respublikos Vyriausybė [2]. Taigi įstatymas nustato, kad šių įmonių, įstaigų ir organizacijų darbuotojų bei tarnautojų reikalavimus sprendžia Vyriausybė, bet neaptaria galimybės šiems asmenims pasinaudoti taikinimo, arbitražo arba kitokios nepriklausomos, kompetentingos institucijos pagalba. Tokiu atveju vėl ignoruojami kolektyvinės autonomijos bei socialinio bendradarbiavimo principai.

Įstatymu būtų galima nustatyti, kad šie darbuotojai bei tarnautojai gali kreiptis į Darbo

arbitražą arba Trečiųjų teismą ir pasinaudoti jų tarpininkavimu. Bet, kaip jau buvo minėta, šių institucijų įtaka ir vaidmuo sprendžiant kolektyvinius darbo ginčus Lietuvoje yra labai mažas, todėl galimas pavojus, kad tokia teisinė nuostata neatneš jokio teigiamo praktinio rezultato. Manychiau, kad šiandien vėl realiausia būtų pasinaudoti veikiančia Trišale taryba ir nustatyti, kad Vyriausybė, spręsdama minėtų tarnybų darbuotojų reikalavimus, turi atsižvelgti į šios Tarybos nuomonę, pateiktas išvadas. Manau, kad tai padėtų Vyriausybei ne tik priimti nešališką objektyvų sprendimą, bet kartu sudarytų galimybę minėtų tarnybų darbuotojams bei tarnautojams bei šių tarnybų administracijoms per Trišalėje taryboje atstovaujančias socialinių partnerių organizacijas apginti savo pozicijas. Neabejotina, kad tokia procedūra sudarytų didesnes galimybes pasiekti socialinę taiką ir priimti visas šalis kiek įmanoma labiau tenkinantį sprendimą.

Išvados

Straipsnyje aptarti teisminės praktikos pavyzdžiai sprendžiant bylas dėl teisės streikuoti pažeidimų ir TDO Asociacijų laisvės komiteto išvadų analizė įrodo, kad nepaisant Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintos darbuotojų teisės streikuoti šios teisės įgyvendinimas praktikoje susiduria su nemažais sunkumais, o kai kurios galiojančio Lietuvos Respublikos kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymo nuostatos neatitinka tarptautinių šios teisės įgyvendinimo principų arba net jiems prieštarauja. Manychiau, kad įstatymų leidėjas galėtų pasinaudoti šiuo metu vykstančia darbo teisės reforma ir priimdamas Lietuvos Respublikos darbo kodeksą iš naujo apsvarstytų diskutuotinas kolektyvinių darbo ginčų nagrinėjimo įstatymines nuostatas bei į nacionalinę teisę perkeltų svarbiausius, esminės reikšmės turinčius tarptautinius teisės streikuoti įgyvendinimo principus bei sąlygas.



LITERATŪRA

1. **Lietuvos Respublikos** Konstitucija // Valstybės žinios. 1992. Nr. 31–953, Nr. 33–1014.
2. **Lietuvos Respublikos** kolektyvinių ginčų reguliavimo įstatymas // Valstybės žinios. 1992 Nr. 12–307; 1993 Nr. 29–668; 1994 Nr. 29–512; 1999 Nr. 102–2920.
3. **Lietuvos Respublikos** Seimo 1994 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 1–507 „Dėl Tarptautinės darbo organizacijos konvencijų ratifikavimo“ // Valstybės žinios. 1994. Nr. 49–913.
4. **Tarptautinės** darbo organizacijos konvencija Nr. 87 „Dėl asociacijų laisvės ir teisės jungtis į organizacijas gynimo“ // Valstybės žinios. 1996. Nr. 27–653.
5. **Tarptautinės** darbo organizacijos konvencija Nr. 98 „Dėl teisės jungtis į organizacijas ir vesti kolektyvines derybas principų taikymo“ // Valstybės žinios. 1996. Nr. 28–674.
6. **TDO** konvencija Nr. 154 „Dėl kolektyvinių derybų skatinimo“ // Valstybės žinios. 1996 Nr. 30–740.
7. **Lietuvos Respublikos** įstatymas dėl Europos socialinės chartijos (pataisytos) ratifikavimo // Valstybės žinios. 2001. Nr. 49–1699.
8. **Europos** socialinės chartija (pataisyta) // Valstybės žinios, 2001 Nr. 49–1704, Nr. 53.
9. **Socialinės** politikos protokolu patvirtintas 1992 m. vasario 7 d. susitarimas dėl socialinės politikos, sudarytas tarp valstybių – Europos Bendrijos narių, išskyrus Jungtinę Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystę // <http://europa.eu.int/eur-lex>
10. **Lietuvos Respublikos** Vyriausybės 1999 m. rugpjūčio 25 d. posėdžio protokolas Nr. 33 „Dėl savivaldybių viešojo naudojimo keleivinio transporto problemų sprendimo“.
11. **Vilniaus** miesto valdybos 1999 m. rugpjūčio 12 d. sprendimas Nr. 1443V „Dėl keleivinio maršrutinio transporto paslaugų teikimo streiko atveju“.
12. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. sausio 25 d. nutartis dėl specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ieškininio pareiškimo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
13. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. sausio 25 d. nutartis dėl ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškininio pareiškimo atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savival-

- dybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
14. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. gegužės 17d. nutartis dėl ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ieškininio pareiškimo atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 15. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. gegužės 17d. nutartis dėl ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškininio pareiškimo atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 16. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. liepos 4 d., sprendimas civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ieškininį pareiškimą atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 17. **Vilniaus** miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. liepos 11 d. sprendimas civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškininį pareiškimą atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 18. **Vilniaus** apygardos teismo 2000 m. rugsėjo 21 d. sprendimas civilinėje byloje pagal atsakovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungos apeliacinį skundą dėl Vilniaus miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. liepos 11 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškininį pareiškimą atsakovui SP UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 19. **Vilniaus** apygardos teismo 2000 m. rugsėjo 20 d. sprendimas civilinėje byloje pagal atsakovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungos apeliacinį skundą dėl Vilniaus miesto pirmo apylinkės teismo 2000 m. liepos 4 d. sprendimo civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ieškininį pareiškimą atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 20. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo 2001 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ir trečiojo asmens Vilniaus miesto savivaldybės kasacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. rugsėjo 20 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ ieškinį atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus autobusų parkas“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu;
 21. **Lietuvos** Aukščiausiojo Teismo 2001 m. kovo 6 d. nutartis civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ir trečiojo asmens Vilniaus miesto savivaldybės kasacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2000 m. rugsėjo 21 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ ieškinį atsakovui specialiosios paskirties UAB „Vilniaus troleibusai“ Darbininkų sąjungai, dalyvaujant trečiajam asmeniui Vilniaus miesto savivaldybei, dėl streiko pripažinimo neteisėtu.
 22. **Lietuvos** Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis leidinys Nr. E342 „Streikai 2000 metais“. – Vilnius, 2001 03 07.
 23. **Lietuvos** Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis pranešimas Nr.4/2001/. – Vilnius, 2001 m.
 24. **Report** of the Committee on Freedom of Association of the International Labour Organisation on Complaint against the Government of Lithuania presented by the Motor–Transport Workers' Federation (Case No.2078), 09/03/20014.
 25. **International** Labour Conference, 89th Session, 2001: Application International Labour Conventions/ILO, Geneva.
 26. **Gernigon B., Odero A., Guido H.** ILO Principles concerning the right to Strike., ILO. – 20004.
 27. **Tajgman D., Curtis K.** Freedom of association: a user's guide/Standards, principles and procedures of the International Labour Organisation., ILO. – 20004.
 28. **Freedom** of association: Digest of decisions and principles of the Freedom of Association Committee of the Governing Body of the ILO., ILO.–1996.
 29. **ILO** Principles, standards and procedures concerning freedom of association., ILO. –1989.
 30. **ILO** law on freedom of association: Standards and procedures., ILO. – 1995.



The Right to Strike and its Realisation Problems in Lithuania

Doctoral Candidate Daiva Petrylaitė

Vilnius University

SUMMARY

This article deals with Lithuanian practice and problems concerning the possibility to realise the right to strike.

The strikes as the way of resolving the collective labour disputes become more and more popular in Lithuania. The rising of collective labour disputes is caused by many different reasons, such as unfavourable economic and social conditions in our state, also the reluctance of social partners to reach social compromise between themselves. Such situation stimulates the trade unions to go on strikes. It is not the best way to solve the collective labour disputes and it raises the number of legal problems in Lithuanian practice.

The right to Strike is one of the rights, which are ensured by the international freedom of associations principle. The International Labour Organisation grants the large attention to this principal and also to the right to strike. There is the special Committee of the Freedom of Association which works under this international Organisation. This Committee formulated more than hundred digests, which deal with the realisation of the right to strike.

In this article are analysed these digests which are related the Lithuanian legal regulation and practice of strikes. Authors analyses the well known strikes of the drivers of Vilnius buses and trolleybuses which took part in May of 2000. These strikes showed the number of problems in Lithuanian legal regulation of the organising the strikes. Moreover the organisers of these strikes initiated the investigation of the complaint in the Committee of the Freedom of Association. The conclusions and remarks given by this Committee are analysed in article.

